

dencije. Osim već navedenih i pomalo očekivanih aspekata bogoštovlja, ovdje autorica vrijedno i važno naglašava jedan aspekt bogoštovlja, i to kao „ojačavanje“ vjernika u vjeri. To čini tako što sasvim djelotvorno naglašava neposredan aspekt bogoštovlja po vjernika koji isto tako neposredno učestvuje u bogoštovlju.

U odjeljku „Biblijski temelji za proučavanje bogoštovlja“, autorica, čini se, nedovoljno potkrepljuje biblijskim tekstovima pa će to čitatelj trebati sam biblijski pronalaziti. Jedino pretkraj tog odjeljka autorica taksativno navodi pitanja koja traže odgovor, potkrijepljena biblijskim tekstovima. U nastavku („Povijesni temelji kršćanskog bogoštovlja“) bilo bi korisno da je autorica pružila nešto više konkretnih primjera iz pojedinih povijesnih razdoblja i načina bogoštovlja.

„Sastavnice kršćanskog bogoštovlja“, poglavlje 2, pregledno je i sažeto. Iako bez nekih „iznenađenja“ oko tematike pojedinih sastavnica (*molitva, vjeroispovijest, glazba, liturgijska godina, obred, umjetnost i arhitektura*) zasigurno je najfokuseraniji i iznimno koristan dio ovog rada.

Poglavlje 5 („Kršćansko bogoštovlje tijekom životnog ciklusa“) pokriva sva čovjekova životna razdoblja od *rođenja, braka, bolesti i smrti*, čime još jednom dodaje sasvim konkretnu i praktičnu notu kršćanskom bogoštovlju.

Najslabija karika ovog rada je nedostatak distinkcije između pojmova „bogoštovlje“ i „bogoslužje“. Za pretpostaviti je da autorica ova dva pojma ipak ne svodi na sinonimiju. Bilo je pak za očekivati da će ovome ipak posvetiti dio svojih izlaganja. Na primjer, iz nepoznatog razloga u poglavlju 4 („Duhovna hrana“), koristi se pojam „bogosluzja“ („Bogosluzja dana Gospodnjeg“). Ovoj je distinkciji svakako trebalo pridodati pažnju u ovom radu. Zaključno, ova je knjiga više nego dobrodošla usprkos pojedinim zamjerkama iznesenima ovdje. Na neki način može se tretirati kao priručnik za bolje usmjeravanje i efektivniji život u okviru kršćanske zajednice i bogoštovlja.

Danijel Berković

John Piper

Koronavirus i Krist

Osijek: Izvori, 2020., str. 96.

John Piper je osnivač i glavni učitelj službe *Desiring God* te predsjednik škole Bethlehem College & Seminary. Više od 30 godina služio je kao glavni pastor u Baptističkoj Crkvi Betlehem. Šest je godina predavao biblijske studije na koledžu Bethel u St. John. John i njegova supruga Noël imaju četvoricu sinova, jednu kćer i dvanaestero unučadi.

Koronavirus i Krist naziv je knjige u kojoj autor, John Piper, nastoji odgovoriti na pitanja kao što su „Služi li nam povijest kao upozorenje ili nagovještaj sudbine? Kakvi su nam temelji u životu? Koliko su čvrsti?“ Piper ističe kako je dana 11. siječnja 2020., nakon što je koronavirus (COVID-19) uzeo prvu žrtvu u kineskoj provinciji Wuhan, Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) dva mjeseca kasnije, 11. ožujka, proglasila pandemiju u cijelom svijetu. Upravo u takvim trenucima kod ljudi, posebno vjernika, dolazi do pitanja „Što to Bog čini?“ Unatoč strahu, neizvjesnosti, pa i neznanju, Piper u knjizi potiče čitatelja da promisli kakve temelje ima u životu, na kakvoj to stijeni stoji i gradi svoj život. Autor ne ostaje samo na pitanjima i promišljanjima već ukazuje i na odgovore. Ta stijena, o kojoj piše, nije neka nepoznata stijena ili stijena autosugestije, ili stijena slučajnosti. To je poznata stijena, stijena za koju su mnogi čuli, o kojoj su mnogi slušali i čitali. Ipak, kakav je naš odnos prema toj stijeni?

U prvom dijelu, pod naslovom „Bog koji ima vlast nad koronavirusom“, autor kroz pet poglavlja „Dođite stijeni“, „Čvrsti temelji“, „Stijena je pravedna“, „Suveren iznad svega“ i „Slatkoća njegove vladavine“ ističe kako je ta čvrsta stijena sam Isus Krist, na kojega se ljudi mogu oslanjati, pridržavati se za Njega i, iznad svega, prepustiti se Njegovu vodstvu u životu, i to unatoč koronavirusu i svim ostalim „virusima“. Činjenica je kako je ta stijena čvrsta ne samo u pogledu vječnosti, nego, kako ističe autor, „sada i ovdje“. Autor kroz biblijske odgovore na pitanje „što to Bog čini“, pokazuje kako je Bog u ovom povijesnom trenutku aktivan te je uz ljude, ne samo riječima nego, još više, svojim djelima.

U drugom dijelu, „Što Bog čini kroz koronavirus?“, autor želi potaknuti čitatelja da svoj pogled usmjeri s čovjeka i probleme koji ga okružuju na Boga. Pri tome navodi u knjizi šest putova koje treba slijediti: „Slika moralne strahote“, „Slanje posebnih Božjih sudova“, „Buđenje za Kristov drugi dolazak“, „Vraćanje perspektive na Kristovu beskonačnu vrijednost“, „Činjenje dobrih djela u opasnosti“ i „Popuštanje korijenjeno kako bismo dosegli narode“.

Autor ističe kako Bog ne šuti o onome što čini u svijetu jer je dao ljudima Pismo u kojem se nalaze njegove riječi namijenjene nama. Činjenica je kako smo mi ljudi ograničeni, oblikovani svojim genima i osobnim poviješću. U raznim situacijama uglavnom se želimo opravdati sukladno vlastitim željama i interesima. Gdje se nalazimo mi, tako maleni, u odnosu na veličinu Božju? Što to činimo mi, a što Bog? Navodeći riječi zapisane u Psalmu 40,5, Piper naglašava kako Bog čini uvijek milijarde stvari za koje mi niti ne znamo: „Mnoga su čudesa tvoja, o Gospode, Bože moj, što ih ti učini, i namisli tvoje s nama, ravna ti nema! Naviještati i kazivati ih želim, al' odveć ih je da bi se nabrojiti mogli.“

I upravo je Biblija to mjesto gdje možemo pročitati i vidjeti kako su brojna Božja djela u raznim svakodnevnim situacijama, pa i u situaciji s koronavirusom, nebrojena i nedokučiva: „O dubino bogatstva i mudrosti i spoznaje Božje! Kako su nedokučivi sudovi njegovi i neistraživi njegovi putovi!“ (Rim 11,33)

Pismo je napisano da bismo mogli znati stvari koje je objavio Bog. Posebno o patnji, što uključuje ovu situaciju s koronavirusom. Dakle, nedokučivo znači da Bog uvijek čini više od onoga što mi možemo vidjeti. Ali, čak i ono što možemo vidjeti, ne bismo vidjeli da nam On ne objavi. I, zato, kako ističe autor, Bog želi da na koronavirus gledamo kao na podsjetnik i upozorenje da Isus Krist ponovno dolazi. Zato trebamo raditi samo jednu stvar: Bdjeti! Tada ćemo biti spremni sresti se s Kristom, primiti oprostjenje i hodati u njegovoj svetosti, navodi Piper. Upravo gubitak, koji dolazi kao posljedica širenja koronevirusa u svijetu, predstavlja zapravo dobitak, ističe Piper citirajući riječi apostola Pavla zapisane u poslanici Filipljanima 3,8 „Štoviše, i sve smatram da je gubitak zbog onoga najvećeg – spoznaje Isusa Krista, Gospodina mojega, radi kojega sve izgubih i smatram da je smeće, da Krista zadobijem.“

Dragi čitatelju, prihvatimo poruku koju nam šalje Bog. Pokajmo se i poravnajmo svoj život s beskonačnom vrijednošću Isusa Krista. I, umjesto zaključka, postavimo pitanje: „Koje se zaraze više bojimo, zaraze grijehom, koja vodi u vječnu smrt, ili zaraze ovim aktualnim virusom, koji ne može nauditi duši, koja je očišćena od grijeha, ako i dođe do zdravstvenih problema.“

U današnjem suvremenom svijetu i svim njegovim izazovima poruka o kojoj govori autor John Piper usmjerena je svakome. Usred ove zaraze poziv je pojedincu da dođe k Isusu Kristu jer samo On ima vodu života kojom svijet može spasiti od najvećih zaraza. Isus Krist šalje poruku kojom hrabri i ukazuje na to gdje i na što trebamo usmjeriti svoju pažnju: „Ne bojte se onih koji ubijaju tijelo, ali duše ne mogu ubiti. Bojite se više onoga koji može i dušu i tijelo pogubiti u paklu.“ (Mt 10,28)

Robert Bogešić

John H. Walton i Craig S. Keener (ur.)
NRSV Cultural Backgrounds Study Bible
 Grand Rapids: Zondervan, 2019., str. 2408.

Cultural Backgrounds Study Bible prethodno je bila dostupna s NIV (2016.) i NKJV prijevodom (2017.), ali u 2019. izdavačka kuća Zondervan na tržištu je objavila i *NRSV Cultural Backgrounds Study Bible* (protestantski kanon). NRSV smatra se ekumenskim prijevodom jer se prevodilački odbor sastojao od muškaraca i žena koji su vrhunski stručnjaci iz Amerike, a dolaze iz raznih protestantskih denominacija, Katoličke Crkve, Grčke Ortodoksne Crkve, a u odboru je bio i jedan židovski stručnjak.